

УДК 327(477:410):[130.2:303.446.2

Антоніна Шуляк,

декан факультету міжнародних відносин,

доктор політичних наук,

професор кафедри міжнародних комунікацій та політичного аналізу,

Волинський національний університет імені Лесі Українки,

ORCID ID: 0000-0002-5234-0758

antonina.mytko@vnu.edu.ua

DOI 10.29038/2524-2679-2020-02-245-258

НАЛАГОДЖЕННЯ КУЛЬТУРНИХ МОСТІВ БРИТАНСЬКОЮ РАДОЮ З УКРАЇНОЮ В РАМКАХ ПОЛІТИКИ ЄС «СХІДНЕ ПАРТНЕРСТВО»

У статті досліджено налагодження співпраці країн Східної Європи в рамках програми Східного партнерства щодо питань культури, освіти, мистецтва. Програма Східного партнерства ЄС налагоджує культурні мости між 28 державами-членами ЄС і 6-ма східноєвропейськими сусідами ЄС, такими як Азербайджан, Білорусь, Вірменія, Грузія, Молдова та Україна, через програми й ініціативи. Підкреслено, що програми ЄС чітко скеровані на використання інтеракцій як інструменту культурної дипломатії, побудови іміджу та бренду держав. А оскільки культурна дипломатія як інструмент «м'якої сили» визнається все актуальнішим напрямом державної політики у зв'язку з необхідністю оперативно вирішувати питання національної безпеки, позитивного міжнародного іміджу, налагодження глобальних комунікацій, то значення програм для підтримки ініціатив в інших державах є вкрай актуальною. Наголошено на значній ролі Британської ради як структури, котра є одночасно позавідомчим державним органом, благодійною організацією, державною корпорацією, що значно розширює можливості цієї інституції. Серед найбільш ефективних програм, що куруються Британською радою в Україні, є Креативна Європа (2014–2020), Erasmus+ (2014–2020), Культура і креативність (2015–2018), Culture Bridges (2017–2020), House of Europe (2019–2022). Охарактеризовано особливості та фінансування цих програм. Окреслена тема є актуальною й перспективною для подальших досліджень, оскільки співпраця в межах впровадження Угоди про асоціацію

між Україною і ЄС задля сприяння розвитку культури та творчих індустрій, підтримки толерантності й внутрішньої єдності в Україні, а також для промоції спільних цінностей активно продовжуватиметься в нових проєктах і програмах, зокрема в продовжених на 2021–2027 рр. «Креативна Європа», де основним фокусом стануть кроссекторальні проєкти – поєднання культури, аудіовізуального сектору, інновацій та сучасних технологій, і Erasmus+, для якої ключові документи програми вже підписані й основною ідеєю виступатиме вивільнення творчого потенціалу особистості, мобільність буде ключовим компонентом.

Ключові слова: програми ЄС, Східне партнерство, Британська рада, Україна, Креативна Європа, Erasmus+, House of Europe, Culture Bridges, Культура й креативність.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. У другій половині ХХ ст. відбувається поглиблення світових інтеграційних процесів. На початку ХХІ ст. інтеграція стала одним із домінуючих чинників сучасних міжнародних відносин. Із закінченням соціалістичної епохи в Центральній-Східній Європі відкрилася можливість трансформації централізованої планової економіки в ринкову, а також політичної, економічної, культурної інтеграції Центрально-Східної й Західної Європи. Поява «Східного партнерства» – зовнішньополітичної ініціативи Європейського Союзу, яка поширюється на 28 держав-членів ЄС та шість східноєвропейських сусідів ЄС – Азербайджан, Білорусь, Вірменію, Грузію, Молдову та Україну, – поставила на порядок денний використання інструментів міжкультурної комунікації держав ЄС і Східної Європи та побудову культурних місточків. Зважаючи на можливість міжкультурних комунікацій лобювати зовнішньополітичні інтереси, продукувати цінності в різних соціально-культурних контекстах, більшість впливових європейських держав створили мережі культурних інституцій, що функціонують за кордоном. Серед таких треба відзначити діяльність Британської ради, дипломатична й культурна робота якої відповідає цілям і завданням культурної дипломатії. Основний зміст її функціонування – сприяння розвитку культури та міжкультурних комунікацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчив, що тематику ролі Британської ради в налагодженні культурних зв'язків із державами-учасницями Східного партнерства недостатньо розглянуто українськими науковцями. На нашу думку, потрібно відзначити

дослідження таких учених як А. Грубінка [3], В. Крушинський [5], О. Кузнецова [6], О. Машевський [8], О. Тищенко-Тишковець [11], М. Трофименко [12], О. Шевченко та Ю. Ущина [15] й ін. Переважно ці дослідження стосуються 2000-х років, а більш нові наукові розвідки не розкривають значення Британської ради для країн Східної Європи, тому обрану тему вважаємо актуальною.

Формулювання цілей статті. Мета дослідження – аналіз побудови культурних зв'язків Британською радою в рамках політики Європейського Союзу «Східне партнерство», зокрема для України.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Виклад основного матеріалу й обґрунтування результатів дослідження. Поняття «Східний вимір» (або «Східний вектор»), який виник у березні 1998 р., пов'язаний з ініціативною заявою Польщі про розширення співпраці, що відзначила готовність брати участь у розвитку такої політики. Особливу зацікавленість у формуванні нової східної політики ЄС проявили Велика Британія й Швеція [9]. Нинішні держави-члени ЄС зацікавлені в тому, щоб розвиток Східного виміру не вийшов з-під контролю, особливо коли це загрожує можливим приєднанням або великій фінансовій допомозі новим сусідам. Розвиток ініціативи в її поточній стадії не повинен бути надмірно конфронтаційним, значною мірою тому, що потреба в нових підходах у зовнішній політиці ЄС і її зовнішніх відносинах із новими сусідами дуже велика. Як результат, сам ЄС прагне підштовхнути майбутні держави-члени до розвитку цієї політики [14].

У 2004 р. вироблено нову політику ЄС – Європейську політику сусідства (ЄПС). Вона поширювалася на шістнадцять сусідів Євросоюзу: Україну, Азербайджан, Молдову, Білорусь, Вірменію, Грузію, Алжир, Єгипет, Ізраїль, Йорданію, Ліван, Лівію, Марокко, Палестину, Сирію та Туніс. Мета ЄПС – сприяння забезпеченню стабільності й безпеки сусідніх країн, а також економічного розвитку їхніх регіонів. У травні 2008 р. Польща та Швеція запропонували утворити нову ініціативу, спрямовану на співробітництво з пострадянськими державами – «Східне Партнерство» (СхП). Цьому допомагали декілька факторів, як-от: запит східноєвропейських країн на глибшу інтеграцію з ЄС, внутрішня потреба Союзу в посиленні східного напрямку зовнішньої політики та безпекова ситуація в регіоні. Уторгнення Російської Федерації до Грузії прискорило цей процес – і 7 травня 2009 р. ініціатива Східного

партнерства як невід'ємна частина Європейської політики сусідства була повноцінно запущена на Празькому установчому саміті [13].

Програма Східного партнерства ЄС налагоджує культурні мости між Україною та державами-учасницями ЄС через програми й ініціативи. Найбільш популярними є такі [13]:

- «Креативна Європа» – програма, спрямована на розвиток сектору культури та креативних індустрій у країнах Європи, посилення конкурентоспроможності європейської аудіовізуальної продукції, а також захист культурного й мовного розмаїття. На базі Українського центру культурних досліджень створено Національне бюро програми «Креативна Європа Україна»;

- «Культура і креативність» – програма ЄС та Східного партнерства, націлена на підтримку культурних і креативних секторів та збільшення їх внеску в сталий гуманітарний і соціально-економічний розвиток країн СхП;

- Erasmus+ – флагманська програма ЄС для підтримки освіти й професійної підготовки молоді в Європі та за її межами, що надає можливість молодим людям навчатися, підвищувати кваліфікацію й займатися волонтерською діяльністю за кордоном. Проєкт «Національний Еразмус+ Офіс в Україні» забезпечує допомогу щодо запровадження в Україні програм ТЕМПУС, ЕРАЗМУС+ у сфері вищої освіти;

- «Горизонт-2020» – найбільша програма Європейського Союзу з фінансування науки та інновацій із загальним бюджетом близько 80 млрд євро. Вона має сприяти збільшенню чисельності інноваційних технологій, відкриттів і перспективних розробок шляхом просування ідей із наукових лабораторій на ринок.

Ці програми ЄС чітко скеровані на використання інтеракцій як інструменту культурної дипломатії, побудови іміджу та бренду держав. Культурна дипломатія як інструмент «м'якої сили» визнається все актуальнішим напрямом державної політики у зв'язку з необхідністю оперативно вирішувати питання національної безпеки, позитивного міжнародного іміджу, налагодження глобальних комунікацій. Інституціалізація культурної дипломатії є умовою формування політики культурної дипломатії як системної й цілеспрямованої активності, яка, з одного боку, впливатиме на питання національної безпеки та міжнародного іміджу, а з іншого – відкриє перспективи соціально-культурного й економічного розвитку держави, позитивно позначиться на внутрішній політичній стабільності, спроможності бачити та планувати майбутнє [10, с. 6].

Ретрансляція європейських цінностей – це один із пріоритетів у роботі установ культурної дипломатії. Поширення ідей рівності, відкритості, розмаїття свідчить про прагнення бути корисними, необхідними сучасному суспільству. Британська рада послідовно застосовує політику рівних можливостей у всіх аспектах своєї роботи. Зокрема, ця політика втілюється в організаційних процесах, впливає на прийняття управлінських рішень та планування проектної діяльності [10].

Загалом Британська рада створювалася як один зі структурних органів уряду Великої Британії, що займається поширенням британської культури за межами Великої Британії. «Спонсуючим департаментом» Британської ради є Міністерство закордонних справ та у справах Співдружності, хоча насправді вона має практично повну незалежність у власних справах і діях. Британська рада вважає своїм покликанням «розбудовувати взаємовигідні культурні та освітні відносини між Сполученим Королівством й іншими країнами та підвищувати розуміння британських творчих ідей і досягнень». Її закордонна мережа простягнулася до 233 населених пунктів у 107 державах та територіях [16].

Перевагою Британської ради, порівняно з іншими інституціями, є те, що вона одночасно і позавідомчий державний орган, і благодійна організація, і державна корпорація під керуванням головного виконавчого директора із наглядом із боку Ради піклувальників, на чолі з головою. Статус благодійного фонду та державної корпорації вимагає від Британської ради дотримуватися відповідних правил, зобов'язань і політики, установлені Благодійною комісією. Основними документами Ради є Королівська Хартія та фінансовий меморандум про взаєморозуміння й управління, що підкреслює зв'язок із МЗС. Ці документи вказують на обов'язок Британської ради та Ради піклувальників надавати МЗС фінансові показники й робити внесок у довгострокові цілі міжнародного співробітництва Сполученого Королівства, що визначені Форін Офісом [12].

Як зазначає О. Машевський, доцільно зазначити, що Британську раду розглядають, як один з інструментів реалізації політики публічної дипломатії, тобто спеціалізовану установу, що здійснює тактичний рівень такої дипломатії – близько 80 % співробітників організації є так званий «місцевий персонал», тобто люди з тих країн, де діє представництво. Британську раду також розглядають, як організацію, що є одним із комунікативних каналів формування бренду Великої Британії [8].

Британська рада в Україні як організація, котра представляє Сполучене Королівство за кордоном у галузі освіти й культури з

представництвами в Києві, Донецьку, Львові, Одесі та Харкові, працює з 1992 р. С. Вільямс, директор Британської ради в Україні, зазначає, що очолювана ним організація вже близько 30 років працює в українському секторі культури та креативних індустрій, допомагаючи будувати зв'язки й налагоджувати співпрацю між установами, організаціями та людьми у Великій Британії й Україні. Британська рада є частиною мережі національних інститутів культури країн ЄС (EUNIC) і завжди тісно співпрацює з нашими європейськими партнерами, такими як Гете-інститут та Французький інститут.

За словами Т. Шульги, менеджерки сектору культури Представництва ЄС, культури як теми співробітництва між ЄС та Україною фактично не існувало десятиліттями взагалі. Уперше згадка про компетенції ЄС, що координує національні зусилля з розвитку культури, з'явилася в Лісабонській угоді (2009). І лише у 2011 р. в рамках політики ЄС «Східне партнерство» з метою допомоги східним сусідам у розбудові культурного сектору запущено першу регіональну Культурну програму з конкурсом грантів, який розповсюджувався на Україну. Програма продемонструвала гігантський попит та потенціал українських культурних діячів. Другий її цикл «Культура і креативність» уже не мав грантової компоненти, це була технічна розбудова спроможності країн [18].

На сьогодні напрями, за якими працює Британська рада в Україні, такі [1]:

– «Мистецтво» – розвиток навичок у культурних і творчих галузях, сприяння професійному обміну щодо культурного управління, креативних екосистем між творцями політик і державними органами в Україні та Великій Британії (Docudays UA, Music Export Ukraine, Центр сучасної культури в Дніпрі, Мистецький Арсенал, PPV Knowledge Networks, Артхаус Трафік). Серед програм від Євросоюзу для країн Східного партнерства – «Культура і креативність II» і «Culture Bridges». Наразі є партнером консорціуму «House of Europe». Також БР є членом українського кластера EUNIC (Мережі інститутів культури Європейського Союзу) й тісно співпрацює з іншими організаціями для підтримки культурних обмінів між Україною та ЄС.

– «Англійська мова» – сприяння безперервному професійному розвитку викладачів англійської мови; співпраця з Міністерством освіти і науки України, Українським інститутом розвитку освіти й установами, що проводять курси підвищення кваліфікації вчителів (INSETT). У партнерстві з Гете-інститутом і Французьким інститутом підтримує реформу «Нова українська школа» в галузі викладання

сучасних іноземних мов. У партнерстві з Cambridge University Press та Linguist розвиває онлайн-платформу для викладачів англійської. У рамках програми Східного партнерства це можливість для професійного розвитку вчителів у Молдові й Білорусі (як країнах, де немає представництв Британської ради) у рамках програми «Навчальні хаби: удосконалені вміння для міцніших суспільств», яка фінансується фондом CSSF і проводиться в п'яти державах (Вірменія, Азербайджан, Білорусь, Грузія, Молдова).

– «Вища освіта» – розвиток зв'язків між секторами вищої освіти в Україні та Великій Британії; удосконалення майстерності навчання й викладання, перевірка стандартів якості й інтернаціоналізація вищої освіти; ми розвиваємо потенціал лідерства в університетах і підтримуємо студентське самоврядування.

– «Суспільство» – розбудова активного партнерства по Україні для зміцнення соціальної згуртованості на рівні громад, міжкультурний діалог і стабільність. БР реалізує фінансовану Євросоюзом програму «Зміцнення міжсекторальної співпраці для соціальної згуртованості», що займається викликами й можливостями розвитку на місцях більш ефективно та інноваційно завдяки спільним і взаємопомічним ініціативам місцевих органів влади та громадянського суспільства.

Приєднання України до програми «Креативна Європа» у 2015 р. відкрило для операторів культури нові можливості співпраці з європейськими колегами. При цьому очевидним був брак досвіду ведення масштабних міжнародних проєктів, упевненості подавати заявки на європейські програми. Також українському сектору культури не вистачало професійних контактів у країнах ЄС, які б мали потенціал перетворитись із часом на партнерства. На діяльність програми 2014–2020 рр. обсяг фінансування становив до 2 млн євро (на великомасштабні проєкти міжнародної співпраці: медіа (56 %), культура (31 %) та міжсекторальна співпраця (13 %) [2].

У тому самому році у рамках Програми ЄС для підтримки внеску культури в соціально-економічний розвиток шести країн Східного партнерства (Вірменія, Азербайджан, Білорусь, Грузія, Молдова та Україна) розроблено й упроваджено проєкт «Культура і креативність» [7]. Програма розрахована на три роки, із 2015 по 2018 р., та фінансувалася Європейським Союзом. Її бюджет становив близько 4,2 млн євро [4]. Програма «Культура і креативність» спрямована на підтримку культурних та креативних секторів та збільшення їхнього внеску в сталий гуманітарний, соціальний і економічний розвиток у зазначених державах.

Вона реалізувалася консорціумом під керівництвом Британської ради в партнерстві з Фондацією Сорос-Молдова, Національним центром культури в Польщі й Гете-інститутом.

«Культура і креативність» працювала з такими темами, як управління проектами, культурне лідерство та адвокація, дослідження у сфері культури, просування культурного продукту, фандрайзинг, культурна журналістика й комунікації. Програма сфокусована на чотирьох основних компонентах, що включають у себе практичні дослідження, тренінги, інформаційні кампанії та надання можливостей для міжнародного культурного співробітництва. Активності програми додавали майстер-класи, інтенсивні тренінги, освітні онлайн-платформи, навчальні тури й партнерські заходи, що дали змогу формувати мережі зв'язків між громадськими та приватними культурними організаціями, представниками уряду й громадянським суспільством [4]. Хоча це й була регіональна програма, але вона значною мірою зосереджена на потребах та особливостях кожної з країн за допомогою місцевих координаторів, які були невід'ємною складовою частиною основної команди.

Програма ЄС припинила свою роботу, але сайт «Культура і креативність» працює за підтримки Британської ради. Наразі Британська рада опікується сайтом із загальною аудиторією понад 1 000 000 полісімейкерів, культурних менеджерів й інших фахівців сектору не лише в державах Східного партнерства, але й за його межами, у ЄС, Росії, США та Центральній Азії. Сайт продовжує розвивати потенціал культурних і креативних індустрій країн Східного партнерства та щоденно інформує загал про найкращі практики, інструменти й можливості сектору. Одним із найбільш популярних розділів сайту є онлайн-курси.

У 2016 р. відбулася поворотна подія, коли ЄС продукував директиву щодо міжнародних культурних відносин, яка пропонувала використовувати культуру як пунктирну червону лінію та додавати до всіх наявних інструментів технічної допомоги. У листопаді 2017 р. стартував проєкт «Culture Bridges», мета якого – стати «тренувальним майданчиком» перед великими міжнародними проєктами. Митці й організації культури, незалежно від рівня попереднього досвіду, могли подаватися на низку можливостей фінансування та розвитку компетенцій, незалежно від рівня їхнього досвіду. Програма справді стала містком до культурного зростання – вона надавала гранти та можливості розбудови потенціалу для налагодження ефективних зв'язків між митцями, культурними операторами й інституціями в Україні і ЄС.

Фінансувалася Європейським Союзом в межах упровадження Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, реалізувалася Британською радою в Україні в партнерстві з EUNIC – мережею Національних інститутів культури Європейського Союзу. Грантовий компонент у межах «Culture Bridges» складався з таких трьох категорій грантів, як міжнародна мобільність, проєкти національної та міжнародної співпраці. У шести грантових конкурсах у трьох категоріях до програми надійшло 2006 заявок. Із-поміж них підтримано 120 проєктів: 87 грантів міжнародної мобільності, 17 – міжнародної співпраці й 16 – національної співпраці [17]. Апліканти на «Culture Bridges» були з усіх регіонів України, окрім Криму. Українці подавали заявки на мобільність до всіх без винятку країн ЄС: найбільше до Великої Британії, Німеччини (по 14 %) і Польщі (10 %). 9 % заявок були від європейців, які хотіли скористатися мобільністю, аби приїхати в Україну та реалізовувати свої проєкти тут. Програма завершилася в липні 2020 р.

На сьогодні чинною програмою залишається «House of Europe» (2019– 2022), яка офіційно стартувала восени 2019 р. Програма для професіоналів у сферах культури та креативних індустрій, освіти, охорони здоров'я, медіа, соціального підприємництва й молодіжних ініціатив (робота з молоддю). «House of Europe» певною мірою функціонуватиме як продовження програми «Culture Bridges», а в деяких напрямках навіть поглибить її. Загальний обсяг фінансування програми – 12,2 мільйонів євро, обсяг фінансування на проєкт – до 50 тис. євро. Проєкт на 95 % фінансується Європейським Союзом, а впроваджується консорціумом EUNIC, членами якого є міжнародні організації, що працюють у сфері культури, зокрема Гете-інститутом, Британською радою, Французьким інститутом та Чеським центром [2].

Програма «House of Europe» складатиметься з трьох основних компонентів [19]:

- мобільність та професійний обмін. За цим напрямом підтримку отримають індивідуальні поїздки з України в ЄС на стажування, ознайомчу практику (job-shadowing), із метою нетворкінгу, підготовки проєктів, а також на навчальні тури, які дають змогу обмінятися досвідом із європейськими колегами й повернутись із новими знаннями в Україну (у рамках тих форматів, які координуватиме проєктна команда «House of Europe»);

- діалог та співробітництво. Цей напрям спрямований на підтримку проєктів міжнародної співпраці. Акцентовано саме на міжнародному співробітництві, тому щонайменше один із партнерів повинен бути з

країни ЄС. «House of Europe» підтримуватиме як невеликі проекти, так і більш масштабні, імовірно, на суму до 20–50 тис. євро, а в окремих випадках – із відповідним обґрунтуванням, можливо, й на більшу суму. Одна з підпрограм цього компонента сприятиме розвитку інфраструктури в культурній сфері, а також у програмі активностей будуть артрезиденції;

- інформаційний та координаційний хаб. Це, власне, осередок «House of Europe» в Києві, куди зможуть звернутися люди та отримати інформацію про можливості, програми Європейського Союзу й окремих країн-членів ЄС. Звісно, уся ця інформація буде в онлайн-доступі: на вебсайті «House of Europe» можна буде отримати допомогу в заповненні заявок, а також знайти рекомендації щодо використання додаткових інформаційних ресурсів.

К. Дімер, керівник проекту «House of Europe», наголошує на складній ситуації в регіонах, і програма скеровуватиме діяльність, аби досягнути найвіддаленіших регіонів України, реалізовувати проекти в середніх та малих містах, у яких бракує культурної інфраструктури, надаючи інформацію про різноманітні можливості й налагоджуючи комунікацію з професіоналами у сфері культури на місцях.

3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ЄС реалізовує велику кількість проектів в Україні, сприяючи впровадженню реформ, надаючи технічну підтримку на державному рівні, а також громадським активістам на рівні низових ініціатив. Досліджуючи програми ЄС для країн Східного партнерства – «Креативна Європа», «Культура і креативність», «Культурні мости», – можемо стверджувати, що це досить вагома підтримка культурних, мистецьких, просвітницьких проектів в Україні. Це ті галузі, на які зазвичай у держави бракує коштів. Без допомоги таких організацій, як Британська рада, важко було б досягти позитивних результатів. Матимемо сподівання, що подальша співпраця в межах упровадження Угоди про асоціацію між Україною та ЄС задля сприяння розвитку культури й творчих індустрій, підтримки толерантності та внутрішньої єдності в Україні, а також для промоції спільних цінностей активно продовжуватиметься в нових проектах і програмах, зокрема в продовжених на 2021–2027 рр. «Креативна Європа», де основним фокусом стануть кроссекторальні проекти – поєднання культури, аудіовізуального сектору, інновацій та сучасних технологій, і Erasmus+, для якої ключові документи програми

вже підписані й основною ідеєю буде вивільнення творчого потенціалу особистості, мобільність стане ключовим компонентом, фінансування програми збільшиться до понад 30 млрд євро.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Британська Рада в Україні. URL: <https://www.britishcouncil.org.ua/about/british-council-ukraine>
2. Грантові програми ЄС: нотатки з ярмарку грантів у сфері культури. Громадський портал. URL: <https://www.prostir.ua/?focus=hrantovi-prohramy-es-notatky-z-yarmarku-hrantiv-u-sferi-kultury>
3. Грубінко, А. В. (2005). Українсько-британські відносини 1991–2004. Тернополь: Вид. відд. ТНПУ ім. В. Гнатюка, 336 с.
4. Ключові матеріали програми Європейського Союзу – Східного партнерства «Культура і креативність» (2015–2018 рр.). *Міністерство культури України*. URL: http://195.78.68.75/mcu/control/publish/article?art_id=245329023
5. Крушинський, В. (2003). Британська Європа чи Європейська Британія. Великобританія в європейських інтеграційних процесах. Київ: Вид.-поліграф. центр «Київський університет», 214 с.
6. Кузнецов, О. В. (2008). Інноваційна політика Великобританії: проблеми та перспективи. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*: зб. наук. праць. Вип. 77. Ч. I (у двох частинах). Київ: Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Ін-т. міжнар. відносин, С.135–141.
7. Культура і Креативність. URL: <https://www.britishcouncil.org.ua/programmes/arts/culture-and-creativity>
8. Машевський, О. (2018). Діяльність Британської ради у країнах Східної та Центральної Європи на початку XXI ст. *Європейські історичні студії / Київський національний університет імені Тараса Шевченка*, 9, 96–126.
9. Моцик, О. Ф. (2020). Інституційні чинники модернізації українсько-польських відносин у гуманітарній сфері в умовах процесів євроінтеграції: дис. ... канд. політ. наук: 23.00.02 – політичні інститути та процеси. Луцьк, 2020. 267 с.
10. Розумна, О. П. (2016). Культурна дипломатія України: стан, проблеми, перспективи: аналіт. доп. Київ, 53 с.
11. Тищенко-Тишковець, О. М. (2008). Публічна дипломатія як форма, «м'якої» сили у міжнародних відносинах: визначення, цілі, моделі. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*: зб. наук. праць, вип. 78, ч. II (у двох частинах). Київ: Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т міжнар. відносин, 141–146.
12. Трофименко, М. (2017). Британська рада як інструмент публічної дипломатії Великої Британії. *Історико-політичні проблеми сучасного світу*: зб. наук. ст. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т, 35–36, 305–312.
13. Українська національна платформа Форуму громадянського суспільства Східного Партнерства. URL: <http://eap-csf.org.ua/eastern-partnership/pro-shidne-partnerstvo/>
14. Хауккала, Х. (2003). Вызов Восточного измерения для внешней политики ЕС. *Европа*, 1 (6), 174.

15. Шевченко, О., Ущина, Ю. (2008). Комунікативні канали формування позитивного міжнародного бренду країни (на прикладі Великої Британії). *Актуальні проблеми міжнародних відносин*: зб. наук. праць, вип. 78, ч. II (у двох частинах). Київ: Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; Ін-т міжнар. відносин, 97–103.

16. British Council. URL: <https://www.britishcouncil.org/>

17. British Council. Culture Bridges URL: <https://www.britishcouncil.org.ua/programmes/arts/culture-bridges>

18. Culture brigdes. URL: http://culturebridges.eu/team_story

19. House of Europe. URL: <https://houseofeurope.org.ua/>

ESTABLISHMENT OF CULTURAL BRIDGES BY THE BRITISH COUNCIL WITH UKRAINE IN THE FRAMEWORK OF THE EASTERN PARTNERSHIP

The article is devoted to the establishment of cooperation between the countries of Eastern Europe in the framework of the Eastern Partnership program in culture, education and art. The EU's Eastern Partnership program builds cultural bridges between the EU's 28 member states and the EU's 6 Eastern European neighbors – Azerbaijan, Belarus, Armenia, Georgia, Moldova and Ukraine – through programs and initiatives. It is emphasized that EU programs are clearly aimed at using interactions as a tool of cultural diplomacy, building the image and brand of states. And since cultural diplomacy as an instrument of «soft power» is recognized as an increasingly important area of public policy in connection with the need to promptly address issues of national security, positive international image, global communications, the importance of programs to support initiatives in other countries is extremely important. The significant role of the British Council as a structure that is at the same time a non-governmental body, a charitable organization, a state corporation, which significantly expands the capabilities of this institution. Among the most effective programs overseen by the British Council in Ukraine are: Creative Europe (2014–2020), Erasmus + (2014–2020), Culture and Creativity (2015–2018), Culture Bridges (2017–2020), House of Europe –2022). Features and financing of these programs are described. This topic is autumnal and promising for further research, as cooperation in the implementation of the Association Agreement between Ukraine and the EU to promote culture and creative industries, support tolerance and internal unity in Ukraine, as well as to promote common values will continue in new projects and programs, in particular in the extended for 2021–2027 «Creative Europe», where the main focus will be cross-sectoral projects – a combination of culture, audiovisual sector, innovation and modern technology, and Erasmus +, for which key documents have already been signed and the main idea will be the release of creative personality potential, mobility will be a key component.

Key words: EU programs, Eastern Partnership, British Council, Ukraine, Creative Europe, Erasmus +, House of Europe, Culture Bridges, Culture and Creativity.

REFERENCES

1. Brytanska Rada v Ukraini. URL: <https://www.britishcouncil.org.ua/about/british-council-ukraine>
2. Hrantovi prohramy YeS: notatky z yarmarku hrantiv u sferi kultury. *Hromadskyi portal*. URL: <https://www.prostir.ua/?focus=hrantovi-prohramy-es-notatky-z-yarmarku-hrantiv-u-sferi-kultury>
3. Hrubinko, A. V. (2005). *Ukrainsko-brytanski vidnosyny 1991–2004*. Ternopol: Vydavnychy viddil TNPU im. V. Hnatiuka, 336 p.
4. Kliuchovi materialy prohramy Yevropeiskoho Soiuzu – Skhidnoho partnerstva «Kultura i kreatyvnist» (2015–2018 rr.). Ministerstvo kultury Ukrainy. URL: http://195.78.68.75/mcu/control/publish/article?art_id=245329023
5. Krushynskiy, V. (2003). *Brytanska Yevropa chy Yevropeiska Brytaniia. Velykobrytaniia v yevropeyskykh intehratsiinykh protsesakh*. Kuiv: Vydavnycho-polihrafichnyi tsentr «Kyivskiy universytet», 214 p.
6. Kuznetsov, O. V. (2008). Innovatsiina polityka Velykobrytanii: problemy ta perspektyvy. *Aktualni problemy mizhnarodnykh vidnosyn: Zbirnyk naukovykh prats*. Vyp. 77. Ch. I (u dvokh chastynakh). Kyiv: Kyivskiy natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka. Instytut mizhnarodnykh vidnosyn, 135–141.
7. *Kultura i Kreatyvnist*. URL: <https://www.britishcouncil.org.ua/programmes/arts/culture-and-creativity>
8. Mashevskiy, O. (2018). Diialnist Brytanskoï rady u krainakh Skhidnoi ta Tsentralnoi Yevropy na pochatku KhKhI st. *Yevropeiski istorychni studii*, Kyivskiy natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka, 9, 96–126.
9. Motsyk, O. F. (2020). Instytutsiini chynnyky modernizatsii ukrainsko-polskykh vidnosyn u humanitarnii sferi v umovakh protsesiv yevrointehratsii: dysertatsiia naukovoï stupenia kandydata politychnykh nauk 23.00.02 – politychni instytuty ta protsesy. Lutsk, 267 p.
10. Rozumna, O. P. (2016). *Kulturna diplomatiia Ukrainy: stan, problemy, perspektyvy: analitychna dopovid*, Kyiv, 53 p.
11. Tyshchenko-Tyshkovets, O. M. (2008). Publichna diplomatiia yak forma, «miakoi» syly u mizhnarodnykh vidnosynakh: vyznachennia, tsili, modeli. *Aktualni problemy mizhnarodnykh vidnosyn: Zbirnyk naukovykh prats*, vyp. 78, ch. II (u dvokh chastynakh). Kyiv: Kyivskiy natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka Instytut mizhnarodnykh vidnosyn, 141–146.
12. Trofymenko, M. (2017). Brytanska Rada yak instrument publichnoi diplomatii Velykoi Brytanii. *Istoryko-politychni problemy suchasnoho svitu: Zbirnyk naukovykh statei*. Chernivtsi: Chernivetskyi natsionalnyi universytet, 35–36, 305–312.
13. *Ukrainska natsionalna platforma Forumu hromadianskoho suspilstva Skhidnoho Partnerstva*. URL: <http://eap-csf.org.ua/eastern-partnership/pro-shidne-partnerstvo/>
14. Khaukkala, Kh. (2003). Vyzov Vostochnoho yzmerenyia dlia vneshnei polytyky ES. *Evropa*, 1 (6), 174.

15. Shevchenko, O., Ushchyna, Yu. (2008). Komunikatyvni kanaly formuvannia pozytyvnoho mizhnarodnoho brendu krainy (na prykladi Velykoi Brytanii). *Aktualni problemy mizhnarodnykh vidnosyn*: Zbirnyk naukovykh prats, vyp. 78, ch. II (u dvokh chastynakh). Kyiv: Kyivskiy natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka Instytut mizhnarodnykh vidnosyn, 97–103.

16. British Council. URL: <https://www.britishcouncil.org/>

17. British Council. Culture Bridges. URL: <https://www.britishcouncil.org.ua/programmes/arts/culture-bridges>

18. Culture brigdes. URL: http://culturebridges.eu/team_story

19. House of Europe. URL: <https://houseofeuropa.org.ua/>

УДК 327.3: 329.1

Марина Якимчук,

аспірантка кафедри політології та національної безпеки,

Національний університет «Острозька академія»,

ORCID ID: 0000-0002-1089-9019

maryna.yakymchuk@oa.edu.ua

DOI 10.29038/2524-2679-2020-02-258-275

ВПЛИВ ЄВРОСКЕПТИЦИЗМУ НА ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУЦІЙ ЄС

У цій статті визначено та проаналізовано ознаки євроскептицизму в інституціях ЄС. Зокрема, охарактеризовано елементи опозиції до ЄС у Європейській раді, Європейській комісії, Європейському парламенті та Раді Європейського Союзу, а також в інших допоміжних органах ЄС. Значну увагу приділено вивченню політичних поглядів Глав держав й урядів, які входять до Європейської ради. Дослідження показало, що, попри членство в проєвропейських партіях, лідери, переважно держав Центрально-східної Європи, мають зв'язки з Росією та критикують політику організації, що послаблює інтеграцію. Також у статті проаналізовано ідеологію політичних партій і груп, які входять до Європарламенту. Зауважимо, що кількість євроскептиків у Європарламенті не змінилася, проте між ними не спостерігаємо посилення комунікації та співробітництва. Це свідчить про зниження рівня євроскептицизму в парламенті. Крім того, охарактеризували політичні погляди комісарів і їх прихильність до ідей євроскептицизму та визначили, що Європейська комісія залишається найбільш проєвропейською інституцією ЄС. У статті також розглянули євроскептицизм